

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลกระทบของการค้าแรงงานต่างด้าวต่อความมั่นคงของชาติ ในเชิง เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการค้าแรงงานต่างด้าว ศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุของการค้าแรงงานต่างด้าวในเขตอนุภูมิภาค 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขงของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ศึกษาผลที่เกิดจากการค้าแรงงานต่างด้าวต่อความ มั่นคงของชาติในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองและเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ แรงงานต่างด้าวในระดับนโยบายของชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งได้ทำการศึกษาในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มุกดาหาร และนครพนม โดยศึกษาในประเด็นของปรากฏการณ์การค้าแรงงานต่างด้าว สาเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดการค้า แรงงานต่างด้าวและกำหนดแนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในระดับนโยบายของ ชาติและระดับท้องถิ่น แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย 1) ตัวบุคคล (Man) ได้แก่ กลุ่มผู้ปฏิบัติการ คือ ตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยเรือปฏิบัติการตามลำน้ำโขงและเจ้าหน้าที่ ประจำตามช่องข้ามต่างๆ จำนวน 15 คน กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพเรือ รับจ้างแลบลุ่มแม่น้ำโขง ผู้เคยเข้าร่วมขบวนการค้าแรงงานต่างด้าว ผู้ที่กำลังค้าแรงงานต่างด้าว และผู้เป็นเจ้าของกิจการที่ใช้แรงงานต่างด้าว จำนวน 15 คน และกลุ่มแรงงานต่างด้าว แรงงาน ต่างด้าวชาวลาว เวียดนามและพม่า จำนวน 20 คน และ 2) เอกสาร (Secondary Sources) ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล 3 อย่างได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสัมภาษณ์ (Interview) และการ สอนทนากลุ่ม (Focus Group) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ใช้ วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และแบบ อุปนัย (Analytic Induction) ผลจากการศึกษาสรุปได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะด้วยกัน คือ การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาลักษณะการจ้างงานต่างด้าว ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ก่อให้เกิดการจ้างงานต่างด้าวและศึกษาผลกระทบของการจ้างงานต่างด้าวต่อความมั่นคงทางของชาติด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การวิจัยระยะที่ 2 กำหนดแนวทางการบริหารจัดการผลกระทบของการจ้างงานต่างด้าวในระดับนโยบายของชาติและระดับท้องถิ่นและการวิจัยระยะที่ 3 ประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการผลกระทบของการจ้างงานต่างด้าว ผลการวิจัยทั้ง 3 ระยะสรุปได้ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาลักษณะการจ้างงานต่างด้าว ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ก่อให้เกิดการจ้างงานต่างด้าวและศึกษาผลกระทบของการจ้างงานต่างด้าวต่อความมั่นคงของชาติทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

1.1 ลักษณะการจ้างงานต่างด้าวในเขตอนุภูมิภาค 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและลงสนามเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปลักษณะการจ้างงานต่างด้าวเป็นประเด็นได้ดังนี้

ลักษณะที่ 1 แรงงานต่างด้าวชายแรงงานอยู่แบบชั่วคราว ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุประมาณ 14 – 40 ปี โดยนายจ้างคนไทยเป็นผู้ติดต่อแรงงานต่างด้าว ผ่านคนขับเรือรับจ้าง หรือผ่านเลี้ยวเป็นผู้สรรหาแรงงานให้ หรือญาติคนลาวที่แต่งงานกับคนไทยเป็นผู้สรรหาแรงงานให้ ซึ่งงานที่ทำส่วนใหญ่เป็นงานภาคการเกษตร เช่นปลูกอ้อย ขุดมันสำปะหลัง ถัดมาเป็นงานก่อสร้าง งานที่ทำจะเป็นลักษณะงานเหมา ทำประมาณ 1-2 เดือน งานเสร็จก็จะเดินทางกลับ การเดินทางเข้ามาจะใช้เรือหางยาวเป็นพาหนะข้ามพรมแดน โดยจะเข้ามาท่าข้ามประเพณี หรือจุดรวมเรือ หรือจุดผ่อนปรน ทั้ง 3 จุดนี้จะมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมดูแลเสมอ นายจ้างคนไทยจะเป็นผู้จ่ายค่าธรรมเนียมการข้ามประมาณ 100-200 บาท/คน ซึ่งนายจ้างต้องรับผิดชอบเรื่องที่พักและรับผิดชอบต่อแรงงานต่างด้าวไม่ให้หลบหนีไปที่อื่น แรงงานต่างด้าวที่มาส่วนใหญ่เป็นคนลาวทั้งหมด คนลาวกลุ่มนี้ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนแต่อย่างใดแก่คนไทยและไม่มีการลักลอบเข้าไปในเมืองชั้นในเพราะนายจ้างมีการดูแลอย่าง

เครื่องคิดเนื่องจากกลัวมีความผิดหากแรงงานต่างด้าวหลบหนี จึงถือได้ว่าทำให้คนไทยมี
แรงงานภาคการเกษตรที่ค่าจ้างถูก ซึ่งงานประเภทนี้คนไทยไม่นิยมทำกัน

ลักษณะที่ 2 การขายแรงงานผสมการขายบริการทางเพศแอบแฝง การติดต่อหา
แรงงานกลุ่มนี้พวกเขาจะชักชวนกันมาเอง โดยไม่มีการบังคับ มาตามเพื่อนบ้าง เนื่องจากอาจ
เกิดค่านิยมทำงานสบายเพราะคิดว่าได้เงินเดือนซึ่งอาจค่านึงไม่ถึงหลักสี่ตรหมจรรยา การแอบแฝง
ของงานที่ทำจะเป็นลักษณะเด็กเสิร์ฟตามสถานบันเทิง เช่น ร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ โดยนึ่ง
เชียร์ลูกค้าและตามด้วยขายบริการทางเพศ ซึ่งจะได้รับค่าจ้าง 2 ทาง ก็จากค่าแรงการบริการ
และจากการขายบริการทางเพศ แรงงานที่เข้ามา มี 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่เข้ามาแบบเย็นมา - เข้า
กลับ จะเข้ามาที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง และ2) กลุ่มที่มีหนังสือเดินทางแบบท่องเที่ยว แต่บางคน
ก็ลักลอบเข้ามาอยู่ 1-2 ปี แรงงานกลุ่มนี้มีนายจ้างจ่ายค่าคุ้มครองเป็นอย่างดีอยู่อย่างไม่ง้อ

ลักษณะที่ 3 แรงงานขายบริการทางเพศอย่างเดียว หญิงขายบริการจะเป็นสาวลาว
และสาวเวียดนาม อายุ 18 - 25 ปี กลุ่มนี้จะเข้ามาโดยใช้หนังสือเดินทาง (passport) ท่องเที่ยว
และบางส่วนลักลอบเข้ามาแบบผิดกฎหมาย เจ้าของสถานบริการจะจ่ายค่าคุ้มครองแรงงานต่าง
ด้าวแก่เจ้าหน้าที่ ระยะเวลาการทำงานของหญิงต่างด้าวขายบริการจะสังกัดตามสถานบริการ 1-
2 ปี แล้วจะย้ายไปที่ใหม่เพื่อไม่ให้ลูกค้าเบื่อหน้า หญิงขายบริการกลุ่มนี้เข้า มาทำงานประเภทนี้
โดยไม่มีการบังคับ ชักชวนกันมาเองเพราะชอบความสบาย มีค่านิยมเลียน แบบเอาอย่าง การ
ทำงานจะขายบริการทางเพศเท่านั้น ในคืนหนึ่งหากลูกค้าต้องการให้บริการนอกสถานที่ค่าตัว
จะ 1,000-2,000 บาท/คน/คืน จะแบ่งให้เจ้าของสถานบริการ 500 บาท หากได้ลูกค้าชั่วคราว
ค่าตัวจะ 500-800 บาท/คน/คืน และจะแบ่งให้เจ้าของสถานบริการ 300 บาท

ลักษณะที่ 4 แรงงานเดินทางเข้ามา- เย็นกลับ แรงงานกลุ่มนี้ จะเข้ามาทำงานใน
ภาคการเกษตร ลักษณะงานที่ทำจะรับจ้างดำนา เก็บข้าว เก็บพริก เก็บถั่วลิสง เก็บมะเขือเทศ
และงานภาคการเกษตรอื่นๆ บางส่วนเข้ามาเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค การติดต่อแรงงาน
ต่างด้าวเข้ามาทำงานที่ไทยในกลุ่มนี้ จะผ่านคนขับเรือหางยาวให้ไปติดต่อหาแรงงานให้
นายจ้างบางคนมีเสียอยู่ฝั่งลาวก็จะให้เสียหาแรงงานให้หรือแรงงานอาจจะเข้ามากันเอง
แรงงานกลุ่มนี้จะมีทุกเพศวัย ทุกช่วงอายุ แต่ส่วนมากจะอยู่ที่ช่วงอายุ 15 - 45 ปี ซึ่งจะเป็นคน
ลาวทั้งหมด การข้ามพรมแดนจะเข้ามาตามท่าข้ามประเพณี จุตรวมเรือหรือจุดผ่อนปรน ซึ่ง
แรงงานต่างด้าวที่ข้ามมาจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมคนละ 5 บาท ทั้ง 3 ด้านจะมีเจ้าหน้าที่คอย
ควบคุมจดชื่อทุกครั้งที่มาฝั่งไทยและเมื่อจะกลับต้องแจ้งชื่ออีกครั้งให้ตรงกัน

ลักษณะที่ 5 แรงงานลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายเพื่อเข้าส่วนลึกของประเทศ แรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้จะเข้ามาประเทศไทยโดยจะเดินทางลักลอบเข้าอยู่ตามเมืองหลวง และจังหวัดใหญ่ๆ เช่น ระยอง ขอนแก่น นครราชสีมา เพื่อทำงานรับจ้าง เช่น ลูกจ้างตามโรงงาน งานแม่บ้าน ลูกจ้างตามร้านอาหาร งานภาคการเกษตร กรีดยางรับจ้าง เก็บสับประรด เก็บผลไม้ (ระยอง จันทบุรีและตราด) ลูกเรือประมง ขายบริการทางเพศ ฯลฯ แรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้ หากเป็นคนลาว คนเวียดนาม จะลักลอบเข้ามาตามแนวชายโขง โดยจะมาพักอยู่บ้านพักที่นายหน้าจัดให้ประมาณ 2-3 วัน เพื่อรวบรวมให้แรงงานให้เต็มรถตู้ก่อน จึงออกเดินทางเข้าเมืองหลวงหรือจังหวัดใหญ่ๆ ต่อไป หากเป็นคนพม่าจะทำหนังสือเดินทางเข้ามาทางแม่สอดครบ 6 เดือนจะไปต่ออายุหนังสือเดินทาง อาชีพที่ทำคือเข้ามาขายโรตีสายดำตามอำเภอต่างๆ ในภาคอีสาน การเข้ามาขายแรงงานแบบผิดกฎหมายในไทยจะมีขบวนการนำพา จะมีรถตู้เป็นพาหนะขนส่งลัดเลาะไปตามเส้นทางระหว่างอำเภอเพื่อให้รอดพ้นการจับกุมจากเจ้าหน้าที่ มีรถกระบะวิ่งนำหน้าทิ้งระยะห่างเป็นกิโลเมตรเพื่อบอกทางสะดวกแก่รถตู้ นายหน้าจะจ่ายค่าตัวให้ก่อน 50,000 บาท และนำไปขายต่อให้กับนายจ้าง 60,000-70,000 บาท ซึ่งแรงงานต้องทำงานชดใช้ให้นายจ้างเท่ากับราคาที่นายจ้างจ่ายแก่นายหน้าจึงจะได้รับค่าจ้าง แรงงานจะอยู่อย่างลำบากยากแค้น และถูกเอารัดเอาเปรียบทางสังคมทุกด้าน แรงงานกลุ่มนี้มีทั้งหญิงและชายอายุประมาณ 15-45 ปี

1.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้าแรงงานต่างด้าวในเขตอนุภูมิภาค 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ศึกษาจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์แรงงานต่างด้าว ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายโขง นายจ้างผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวและจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปปัจจัยเชิงสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้าแรงงานต่างด้าวได้ดังนี้

สาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้าแรงงานต่างด้าวมียปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ 1) การขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพของไทย 2) ความสะดวกในการเข้าออกประเทศ มีประเด็นที่สอดคล้องในหัวข้อนี้ คือ กฎระเบียบการเข้าเมืองที่ต้องขาดความยืดหยุ่น ภาคเปิดโอกาสให้ชาวลาวเข้าประเทศไทยได้โดยง่าย ณ จุดรวมเรือ ท่าข้าม และจุดผ่อนปรน ระบบเครือข่ายให้การช่วยเหลือในการลักลอบเข้าประเทศ แรงงานต่างด้าวเดิมเข้ามากับพ่อแม่จึงกลายเป็นคนไร้

สัญชาติเอกเช่นเดียวกับพ่อแม่ 3) การขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยอย่างต่อเนื่อง และ 4) ค่านิยมเกี่ยวกับวัตถุนิยม ความทันสมัย

1.3 ผลกระทบของการค้าแรงงานต่างด้าวต่อความมั่นคงของชาติในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากการค้าแรงงานต่างด้าวต่อประเทศไทยอยู่ 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ ด้านสังคม และการเมือง ดังนี้

1.3.1 ด้านเศรษฐกิจ เกิดผลกระทบ คือ เชิงบวก นายจ้างมีโอกาสเลือกแรงงานมากขึ้น แรงงานราคาถูกทำให้นายจ้างได้กำไรเพิ่มขึ้น ภาวะเศรษฐกิจไทยดีขึ้นจากการขับเคลื่อนการทำงานของแรงงานต่างด้าว เชิงลบ แรงงานระดับท้องถิ่นของไทยถูกแย่งงาน โอกาสการมีงานทำรายได้ของแรงงานไทยลดลง แรงงานต่างด้าวหลบหนีไปที่อื่นทำให้นายจ้างเสียเงิน โดยเปล่าประโยชน์ ขาดการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย

1.3.2 ด้านสังคม เกิดผลกระทบ คือ เชิงบวก แรงงานต่างด้าวชาวลาวมีความซื่อสัตย์ไม่เรื่องมาก นายจ้างมีโอกาสเลือกลูกจ้างได้มากขึ้น เชิงลบ แรงงานต่างด้าวจะก่อปัญหาสังคม เช่น ก่ออาชญากรรม วิวาททรัพย์สิน ปัญหาสุขภาพจิตฯ เป็นต้น ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แรงงานต่างด้าวแย่งงานคนไทยในบางประเภท ปัญหาสิ่งแวดล้อม เกิดปัญหาการลักลอบเข้าเมือง ปัญหาสาธารณสุข เป็นพาหะนำโรคใหม่ๆ เข้าไทย ปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากรทางด้าน และปัญหาทางการศึกษา

1.3.4 ด้านการเมือง เกิดผลกระทบ คือ เชิงบวก เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศของแรงงานต่างด้าว และเป็นการกระชับความสัมพันธ์อันดีด้านการทูต โดยเฉพาะความสัมพันธ์อันดีด้านการเมือง เชิงลบ เป็นที่ล่อแหลมต่อการถูกโจมตีเรื่องสิทธิมนุษยชนและอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลเพื่อนบ้านหรือประเทศของแรงงานต่างด้าวอันนำมาซึ่งปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.4 แนวโน้มในอนาคตต่อแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

ในอนาคตแรงงานต่างด้าวจะมีแนวโน้มล้นทะลักเข้ามาในไทยมากขึ้น หากภาครัฐไม่มีนโยบายการบริหารจัดการผลกระทบแรงงานต่างด้าวที่ชัดเจนและนำสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างจริงจัง จะนำมาซึ่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายๆ ด้าน อนาคตจะยิ่งขาด

แคลนแรงงานฝีมือเพราะแรงงานไทยที่มีฝีมือจะไหลไปทำงานต่างประเทศที่ค่าแรงสูงกว่า การแข่งขันจ้างงานแต่ละบริษัทจะมีมากขึ้น กลุ่มแรงงานทักษะสูงสายอาชีพเป็นการเฉพาะจะมีโอกาสเคลื่อนย้ายได้ง่ายและมีทางเลือกในการทำงานได้มากกว่า แรงงานพม่า ลาว จะถูกดึงตัวกลับประเทศ เพราะประเทศเขาจะขยายฐานการผลิต และอุตสาหกรรมจะเติบโตแข่งขันกันอย่างรวดเร็ว อนาคตค่ารักษาพยาบาลมีแนวโน้มสูงขึ้น ความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวมีมาตรการที่ชัดเจนขึ้น และ ASEAN ส่งผลให้แต่ละประเทศพัฒนา มีอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าเมืองมีมากขึ้น ส่งผลกระทบให้เกิดความขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร ทำให้ต้องนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทดแทนภาคการเกษตรอย่างมาก

การวิจัยระยะที่ 2 กำหนดแนวทางการบริหารจัดการผลกระทบจากการค้าแรงงานต่างด้าวในระดับนโยบายของชาติและระดับท้องถิ่น

จากการเสวนาและระดมสมองกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จนได้แนวทางการบริหารจัดการผลกระทบของแรงงานต่างด้าวในระดับนโยบายของชาติและระดับท้องถิ่น นำข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักการบริหารจัดการเชิงนโยบาย SWOT Analysis โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการผลกระทบของการค้าแรงงานต่างด้าวในระดับนโยบายของชาติและระดับท้องถิ่นสรุปได้ดังนี้

1. นโยบายระดับชาติ ภาครัฐควรต้องดำเนินการดังนี้

1.1 ควรเปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าวได้มีการขึ้นทะเบียนใหม่อีกครั้งเพื่อความชัดเจนของจำนวนแรงงานต่างด้าวที่แท้จริง ทั้งที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องและแรงงานที่ลักลอบเข้ามา จะได้ครอบคลุมแรงงานทุกกลุ่ม และสามารถวางนโยบายการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อกลุ่มแรงงานทั้งหมด

1.2 ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับผู้เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว

1.3 ส่งเสริมการเข้าถึงระบบบริการให้ความรู้และกฎหมายที่

เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว

1.4 การพัฒนางานสาธารณสุขประชากรต่างด้าว

1.5 ประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อหาทางออกการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวร่วมกัน

1.6 รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายเพื่อนำมาสู่ทางออกในการแก้ไขปัญหา

1.7 สร้างจิตสำนึกที่ดีแก่นายจ้างและผู้ประกอบการ

1.8 กำหนดมาตรการบทลงโทษอย่างเข้มงวด

1.9 ควรมีการเตรียมความพร้อมแรงงานต่างด้าวให้มีความรู้ความเข้าใจใน

เรื่องการประกันสุขภาพ

1.10 รมรณรงค์ให้แรงงานต่างด้าวทั้งหมดเข้าสู่ระบบบริการสุขภาพและการทำประกันสุขภาพ

1.11 การจัดวางระบบการทำงานของแรงงานในเขตเศรษฐกิจชายแดนหรือเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่นๆ ให้ได้ผลเป็นอย่างดีนั้นจะต้องมีการปรับปรุงเงื่อนไขต่างๆ หลายประการ ดังนี้

1.11.1 มีการกำหนดเขตผ่อนปรนบริเวณชายแดนให้สามารถจ้างแรงงานลักษณะเข้ามา – เย็นกลับได้ทีละระยะห่างไม่เกิน 1 กิโลเมตร เพื่อควบคุมมิให้เกิดการลักลอบหรือหลบหนีออกไปทำงานนอกเขตพื้นที่

1.11.2 เร่งรัดและปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรี ระเบียบ และวิธีการปฏิบัติต่างๆ ให้เอื้อต่อการจัดระบบการเข้าเมืองของแรงงานแบบเข้ามา-เย็นกลับ โดยกำหนดจุดให้ผ่านเข้า-ออก เฉพาะที่กำหนดไว้และต้องใช้หนังสือหรือเอกสารในการผ่านแดน

1.11.3 ประเทศภาคีสัญญาระหว่างไทย-ลาว ไทย-พม่า ต้องพิจารณาปรับปรุงเงื่อนไขการผ่านเข้า-ออกเมือง ตามข้อตกลงของการสัญจรข้ามแดนของประชาชนทั้ง 2 ประเทศ โดยให้เพิ่มวัตถุประสงค์เพื่อการเข้ามาทำงานไว้ด้วย นอกเหนือไปจากการเยี่ยมญาติ การท่องเที่ยว ราชการ ธุรกิจ การกีฬา การประชุมสัมมนา และอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้

1.11.4 ต้องมีการปรับปรุงวิธีการตรวจนับหรือการเดินทางเข้า - ออก ตามแนวชายแดน เพื่อจัดเก็บข้อมูลและสถิติรายวัน รายสัญชาติ และตามประเภทหรือวัตถุประสงค์ของการเข้าเมือง

1.11.5 มีการประสานความร่วมมือจากนายจ้างหรือภาคเอกชน ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงในการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ เพื่อช่วยสอดส่องดูแลควบคุมลูกจ้างไม่ให้ตกค้างหรืออยู่ค้างคืน ณ บริเวณสถานที่ทำงานหรือสถานประกอบการ โดยให้เดินทาง

กลับไปยังประเทศต้นทางของการเดินทางเข้ามาทำงานในแต่ละวัน จะเป็นการออกใบอนุญาตทำงานตามช่วงเวลาที่เหมาะสม อาจจะน้อยกว่า 1 ปี ก็ได้ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเข้ามาทำงานแบบเข้ามา-เย็นกลับ ที่อนุญาตให้ทำงานได้เฉพาะในเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้ และจะต้องติดบัตรแสดงตนตลอดระยะเวลาของการทำงานอยู่ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนของประเทศไทย

2. นโยบายระดับท้องถิ่น องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้

2.1 มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2.2 ควรมีการบูรณาการแผนงานและการพัฒนากลไกการประสานงานเพื่อการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

2.4 ออกกฎหมายและระเบียบปฏิบัติในการเข้าออกของแรงงานต่างด้าว บริเวณท่าข้าม จุฬารวมเรือและจุดผ่อนปรนต่าง ๆ

2.5 ให้บริการแบบเชิงรุกแก่แรงงานต่างด้าวทั้งด้าน กฎหมายแรงงาน ด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยภาคท้องถิ่นจะเป็นหน่วยแรกในการให้ข้อมูลเชิงลึกดังกล่าว

การวิจัยระยะที่ 3 ประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการผลกระทบจากการค้าแรงงานต่างด้าว

รวบรวมข้อมูลจากข้อสรุปผู้เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว จากการทำประชาพิจารณ์เพื่อประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการผลกระทบของการค้าแรงงานต่างด้าวให้มีความสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และแบบอุปนัย (Analytic Induction) ข้อสรุปเมื่อประเมินผลรูปแบบการบริหารจัดการผลกระทบของการค้าแรงงานต่างด้าวทั้งนโยบายระดับชาติและระดับท้องถิ่นแล้ว รูปแบบการบริหารจัดการผลกระทบของแรงงานต่างด้าวที่กำหนดขึ้นมาจากการวิจัยระยะที่ 2 มีความสมบูรณ์แบบและสามารถนำไปใช้เป็นนโยบายเชิงประจักษ์ได้

2. การอภิปรายผล

ข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาลักษณะของการค้าแรงงานต่างด้าว ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลกระทบที่เกิดจากการค้าแรงงานต่างด้าวในเขตอนุภูมิภาค 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (จังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มุกดาหารและนครพนม) และแนวทางการบริหารจัดการผลกระทบของการค้าแรงงานต่างด้าว พบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายความ ดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะของการค้าแรงงานต่างด้าว

การค้าแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนลุ่มน้ำโขง จังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มุกดาหารและนครพนมนั้น มีลักษณะการเข้ามาในประเทศไทยอยู่ 5 ลักษณะด้วยกัน คือ ลักษณะขายแรงงานอย่างเดียวอยู่แบบชั่วคราว ลักษณะขายแรงงานผสมการขายบริการทางเพศแอบแฝง ลักษณะขายบริการทางเพศเท่านั้น ลักษณะเข้ามา- เย็นกลับ และลักษณะลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายเพื่อเข้าส่วนลึกของประเทศ ดังนี้

ลักษณะขายแรงงานอย่างเดียวอยู่แบบชั่วคราว เพราะแรงงานภาคการเกษตรของไทยขาดแคลนและคนไทยไม่นิยมทำงานหนัก งานลำบาก จำเป็นต้องใช้แรงงานต่างด้าว ซึ่งแรงงานต่างด้าวราคาถูกทำงานหนักได้ จึงเป็นที่ต้องการของนายจ้างคนไทย แรงงานกลุ่มนี้จะเข้ามาทำงานแบบงานเหมา เสร็จงานจึงเดินทางกลับประเทศจะใช้เวลาประมาณอาทิตย์ถึงเดือน มีระบบเครือข่ายที่สามารถติดต่อแรงงานชาวลาว มีเครือข่ายงัดหาแรงงานให้จึงเป็นเรื่องง่ายและสะดวกที่จะได้แรงงานและการเข้ามาได้ก็สะดวกแก่ข้ามเข้ามาจดซื้อกับช่องข้ามที่เข้ามาไทยได้แล้ว ลักษณะขายแรงงานผสมการขายบริการทางเพศแอบแฝงคนไทยไม่มีการติดต่อหาแรงงานกลุ่มนี้แต่พวกเขาจะชักชวนกันมาเอง โดยไม่มีการบังคับ มาตามเพื่อนบ้าง คำนิยมการขายบริการทางเพศบ้างเพราะคิดว่าเป็นงานสบายได้เงินดีโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรมจรรยา การแอบแฝงขายบริการทางเพศทำเป็นลักษณะเด็กเสิร์ฟตามร้าน อาหาร ร้านคาราโอเกะ โดยนั่งเชียร์ลูกค้าและตามด้วยขายบริการทางเพศ แรงงานต่างด้าวจะได้รับค่าจ้าง 2 ทาง จากร้านอาหารและจากการขายบริการทางเพศ แรงงานที่เข้ามา มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเย็นมา-เช้ากลับ จะเข้ามาที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองและกลุ่มสองมีหนังสือเดินทางแบบท่องเที่ยว แต่บางคนที่ลักลอบเข้ามา มาอยู่ 1-2 ปี ตามร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ เพื่อขายบริการทางเพศแอบแฝงมีนายจ้างจ่ายค่าคุ้มครองอย่างดี ลักษณะขายบริการทางเพศเท่านั้น หญิงขายบริการจะเป็นสาว

ลาว และเวียดนาม อายุ 18 - 25 ปี กลุ่มนี้จะเข้ามาโดยใช้ passport ท่องเที่ยว และบางส่วนลักลอบเข้ามาแบบผิดกฎหมาย เจ้าของสถานบริการจะจ่ายค่าคุ้มครองแรงงานต่างด้าวแก่เจ้าหน้าที่ ระยะเวลาการทำงานหญิงต่างด้าวชายบริการจะสังกัดตามสถานบริการ 1-2 ปี แล้วจะย้ายไปที่ใหม่เพื่อไม่ให้ลูกค้าเบื่อหน้า หญิงชายบริการกลุ่มนี้เข้ามาทำงานประเภทนี้โดยไม่มี การบังคับ จะชักชวนกันมาเอง เพราะชอบความสบาย มีค่านิยมเลียนแบบเอาอย่าง การทำงาน จะขายบริการทางเพศเท่านั้น ในคืนหนึ่งหากลูกค้าต้องการให้บริการนอกสถานที่ค่าตัวคือ 1,000-2,000 บาท/คน/คืน จะแบ่งให้ผู้คุ้มครอง 500 บาท หากได้ลูกค้าชั่วคราวค่าตัวคือ 500 - 800 บาท/คน/คืน และจะแบ่งให้ผู้คุ้มครอง 300 บาท ลักษณะเข้ามา- เย็นกลับกลุ่มนี้เข้ามาทำงานในภาคการเกษตร ลักษณะงานที่ทำรับจ้างคานา เกี่ยวข้าว เก็บพริก เก็บถั่วลิสง เก็บมะเขือเทศและงานภาคการเกษตรอื่นๆ บางส่วนเข้ามาเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค การติดต่อแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานที่ไทยในกลุ่มนี้ ผ่านคนจับเรือหางยาวให้ไปติดต่อหาแรงงานให้นายจ้างบางคนมีเสียอยู่ที่ฝั่งลาวก็จะให้เสียหาแรงงานให้หรือแรงงานอาจเข้ามากันเอง แรงงานกลุ่มนี้มีทุกเพศวัย ทุกช่วงอายุ แต่ส่วนมากอยู่ที่ช่วงอายุ 15 - 45 ปี ซึ่งเป็นคนลาว ทั้งหมด การข้ามพรมแดนเข้ามาตามท่าข้ามประเพณี จุครวมเรือหรือจุดผ่อนปรน แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาต้องจ่ายค่าธรรมเนียมคนละ 5 บาท โดยทั้ง 3 ด้าน มีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมจุดซื้อทุกครั้งเข้ามาฝั่งไทยและเมื่อจะกลับต้องแจ้งชื่ออีกครั้งให้ตรงกัน ลักษณะลักลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายเพื่อเข้าไปส่วนลึกของประเทศ กลุ่มนี้เข้ามาประเทศไทย โดยการลักลอบเข้าอยู่ตามเมืองหลวงและจังหวัดใหญ่ ๆ เช่น ระยอง ขอนแก่น นครราชสีมา เพื่อทำงานรับจ้าง เช่น ลูกจ้างตาม โรงงาน งานแม่บ้าน ลูกจ้างตามร้านอาหาร งานภาคการเกษตร กรีดยางรับจ้าง เก็บสับปะรด เก็บผลไม้ (ระยอง จันทบุรีและตราด) ลูกเรือประมง ขายบริการทางเพศ เป็นต้น แรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้ หากเป็นคนลาว คนเวียดนาม จะลักลอบเข้ามาตามแนวชายโขง โดยมาพักอยู่บ้านพักที่นายหน้าจัดให้ประมาณ 2-3 วัน เพื่อรวบรวมให้แรงงานเต็มรถตู้ก่อน จึงออกเดินทางเข้าเมืองหลวงหรือจังหวัดใหญ่ ๆ ต่อไป

2.2 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ก่อให้เกิดการค้าแรงงานต่างด้าว ผลการศึกษาพบว่า มีสาเหตุปัจจัยหลายด้านที่ทำให้คนลาว คนพม่าและคนเวียดนามเข้ามาค้าแรงงานในประเทศไทย คือ การขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพของไทย แรงงานของไทยจำนวนมากเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ จึงทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานภายในประเทศ

โดยเฉพาะแรงงานประเภทไร้ฝีมือในหลายสาขา งานบางประเภทคนไทยไม่นิยมทำ เช่น งานด้านประมงทะเล และอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับประมงทะเล จึงทำให้ภาคเอกชนและผู้ประกอบการหาทางออกโดยการจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทย ค่านิยมเกี่ยวกับวัตถุนิยม ความทันสมัย ค่านิยมการเลียนแบบคนลาวด้วยกัน เมื่อเห็นเพื่อนหรือคนอื่นไปทำงานที่ไทยกลับมามีเงินใช้ ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกสนองความต้องการได้จึงเอาอย่างเลียนแบบกัน อีกทั้งความยากจนของทางบ้านจึงต้องดิ้นรนเพื่อให้ครอบครัวอยู่รอด ทำให้เป็นแรงผลักดันที่จะต้องเข้ามาขายแรงงานที่ไทย ความสะดวกในการเข้าออก กฎระเบียบการเข้าเมืองที่ถูกต้องขาดความยืดหยุ่นและมีข้อกฎหมายมากเกินไป ทำให้มีแนวโน้มในการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นใน ขณะเดียวกันตามช่องทาง จุฬารวมเร็ว และท่าข้ามประเพณี ตามแนวชายแดน ในหมู่บ้านต่างๆ ที่ติดริมโขง ภาครัฐกลับเปิดโอกาสให้ชาวลาวเข้าประเทศไทยได้โดยง่ายสะดวก โดยไม่มีความเข้มงวด และการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยอย่างต่อเนื่อง จากการพัฒนาโครงสร้างการผลิตทางการเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรม มีผลให้ความต้องการแรงงานเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งปัจจุบันรัฐบาลประกาศค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท จึงเป็นแรงกระตุ้นให้แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามาทำงานที่ประเทศไทยมากขึ้น

2. 3 ผลที่เกิดขึ้นจากการที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาค้าแรงงานในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า การค้าแรงงานต่างด้าวส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและลบใน 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง สามารถชี้แจงรายละเอียดในแต่ละด้านได้ดังนี้

2.3.1 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผลกระทบเชิงบวก นายจ้างมีโอกาสเลือกแรงงานมากขึ้น แรงงานราคาถูกทำให้นายจ้างได้กำไรมากขึ้น แรงงานต่างด้าวผู้งาน นักเอาเบาสู้ ขยันและอดทนปฏิเสธไม่ได้ว่าภาวะเศรษฐกิจไทยดีขึ้นจากการขับเคลื่อนของแรงงานต่างด้าว ผลกระทบเชิงลบ แรงงานระดับท้องถิ่นของไทยถูกแย่งงาน โอกาสการมีงานทำรายได้ของแรงงานไทยลดลง แรงงานต่างด้าวหลบหนีไปทำงานที่อื่น ทำให้นายจ้างเสียเงินค่าดำเนินการต่างๆ ต่อแรงงานต่างด้าวโดยเปล่าประโยชน์ อุตสาหกรรมบางประเภทย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า การจ้างแรงงานต่างด้าวที่ราคาถูกอยู่ตลอดทำให้ขาดการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย

2.3.2 ด้านสังคม พบว่า ผลกระทบเชิงบวก แรงงานต่างด้าวชาวลาวมีความซื่อสัตย์ไม่เรื่องมาก นายจ้างมีโอกาสเลือกลูกจ้างได้มากขึ้น ต้นทุนการผลิตน้อยจากการจ้างปรังงานราคาถูก ผลกระทบเชิงลบ แรงงานคนไทยในบางประเภท แรงงานต่างด้าวก่อปัญหาสังคม เช่น ก่ออาชญากรรม วิวาททรัพย์ ปัญหาสุขภาพจิตฯ ปัญหาปัจจัยพื้นฐานและสาธารณสุขโรค ปัญหาสิ่ง แวดล้อม ชุมชนมีขยะมาก ชุมชนสกปรก คนไทยในชุมชนที่แรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาสาธารณสุขซึ่งเป็นพาหะนำโรคใหม่ๆเข้าไทย ซึ่งบางโรคควบคุมได้แล้วแต่กลับมาระบาดใหม่จากการแพร่เชื้อจากแรงงานต่างด้าว ปัญหาด้านการศึกษา

2.3.3 ด้านการเมือง พบว่า ผลกระทบเชิงบวก แรงงานต่างด้าวก่อให้เกิดการขับเคลื่อนด้านรายได้ส่งผลดีต่อธุรกิจการเมืองไทย ส่งผลให้มีความมั่นคงทางการเมืองจากฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงเพราะมีแรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มขับเคลื่อนธุรกิจฐานล่าง ผลกระทบเชิงลบ การที่แรงงานต่างด้าวล้นทะลักเข้ามาประเทศไทยแล้วไม่สามารถบริหารจัดการ ได้อาจเป็นที่ล่อแหลมต่อการถูกโจมตีเรื่องสิทธิมนุษยชนและอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลเพื่อนบ้านหรือประเทศของแรงงานต่างด้าวอันนำมาซึ่งปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

2. 4 แนวทางการบริหารจัดการผลกระทบจากการค้าแรงงานต่างด้าว

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าภาครัฐควรมีมาตรการและแนวทางการบริหารจัดการผลกระทบในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลและการออนไลน์ระบบข้อมูลแรงงานต่างด้าวเพื่อทราบข้อมูลและเพื่อการแก้ไขปัญหาไปพร้อมๆ กัน แนวทางการบริหารจัดการผลกระทบของการค้าแรงงานต่างด้าวแยกได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

2. 4. 1 นโยบายระดับชาติ ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าวได้มีการขึ้นทะเบียนใหม่อีกครั้งเพื่อความชัดเจนของจำนวนแรงงานต่างด้าวที่แท้จริง ทั้งที่ขึ้นทะเบียนถูกต้องและที่ลักลอบเข้ามาจะได้ครอบคลุมแรงงานทุกกลุ่ม และสามารถวางนโยบายการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อกลุ่มแรงงานทั้งหมด ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับผู้เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว ส่งเสริมการเข้าถึงระบบบริการให้ความรู้และกฎหมายที่เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อหาทางออกการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวร่วมกัน รับฟังความคิดเห็น เห็นจากทุกฝ่ายเพื่อนำมาสู่ทางออกในการแก้ไข

ปัญหา สร้างจิตสำนึกที่ดีแก่นายจ้างและผู้ประ กอบการ กำหนดมาตรการบดทลงโทษอย่าง เข้มงวด มีการพัฒนางานสาธารณสุขประชากรต่างด้าว เตรียมความพร้อมแรงงานต่างด้าว ทั้งหมดเข้าสู่ระบบบริการสุขภาพและการทำประกันสุขภาพ

2. 4. 2 นโยบายระดับท้องถิ่น องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการ ประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรมีการบูรณาการแผนงานและการพัฒนา กลไกการประสาน งานเพื่อการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ออก กฎหมายและระเบียบปฏิบัติในการเข้าออกของแรงงานต่างด้าวบริเวณท่าข้าม จุดรวมเรือ และ จุดผ่อนปรนต่างๆ ให้บริการแบบเชิงรุกแก่แรงงานต่างด้าวทั้งด้าน กฎหมายแรงงานต่างด้าว ด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยภาคท้องถิ่นจะเป็นหน่วยแรกในการให้ข้อมูลเชิงลึกดังกล่าว

2. 5 แนวโน้มในอนาคตต่อสถานการณ์การค้าแรงงานต่างด้าวเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ สังคมอาเซียน

สถานการณ์การค้าแรงงานต่างด้าวในการเข้าสู่สังคมอาเซียนของไทย พบว่า มีแนวโน้มที่แรงงานต่างด้าวจะล้นทะลักเข้ามาไทยมากขึ้น เพราะความแตกต่างทางเศรษฐกิจ ของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และการเข้ามาจะง่ายและสะดวกกว่าเดิมมาก ประเทศไทยจะ ขาดแคลนแรงงานฝีมือเพราะแรงงาน ไทยมีฝีมือจะไหลไปทำงานต่างประเทศที่ค่าแรงสูงกว่า ASEAN จะส่งผลให้แต่ละประเทศมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้การ เคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าเมืองมีมากขึ้น ส่งผลกระทบให้เกิดความขาดแคลนแรงงาน ภาคการเกษตร ทำให้ต้องนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทดแทนภาคการเกษตรอย่างมาก กลุ่ม แรงงานทักษะสูงและสายอาชีพเป็นการเฉพาะ จะมีโอกาสเคลื่อนย้ายได้ง่ายและมีทางเลือกใน การทำงาน ได้มากกว่า การแข่งขันจ้างงานแต่ละบริษัทจะมีมากขึ้น แรงงานพม่า ลาว จะถูกดึง ตัวกลับประเทศ เพราะประเทศเขาจะขยายฐานการผลิตและอุตสาหกรรมจะเติบโตแข่งขันกัน อย่างรวดเร็ว อัตราการรักษาพยาบาลมีแนวโน้มสูงขึ้นและความร่วมมือระหว่างประเทศในการ แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวมีมาตรการที่ชัดเจนขึ้น หากภาครัฐ ไม่มีนโยบายการบริหารจัดการ ผลกระทบแรงงานต่างด้าวที่ชัดเจนและนำไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างจริงจัง จะนำมาซึ่งผลกระทบต่อ สังคมในหลายๆ ด้าน โดยทิศทางแนวโน้มการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าวในอนาคต เมื่อสังคม ไทยเข้าสู่ยุคสังคมอาเซียน

2. 5. 1 ประเทศในกลุ่ม ASEAN จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2015 ข้อตกลงในเรื่องการเคลื่อนย้ายเสรีในเรื่อง การเงิน เงินทุน บริการ การค้า และแรงงาน จะเปิดโอกาสให้คนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศมากขึ้น

2. 5. 2 ประเทศกำลังพัฒนาและมีอัตราการเติบโตสูงอย่าง ไทย จำเป็นต้องเร่งรัดการผลิตและเพิ่มผลผลิตกำลังคนจึงมีความสำคัญที่จะไปเสริมสิ่งดังกล่าว ดังนั้นหากประเทศกำลังเติบโตแต่ขาดกำลังคนการหยุดชะงักอาจเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศอื่นๆจึงมักได้รับการตอบรับจากประเทศผู้รับ

2. 5. 3 ในภูมิภาค ASEAN แต่ละประเทศมีข้อได้เปรียบ – เสียเปรียบ ในเรื่องโครงสร้างและองค์ประกอบของประชากร และกำลังแรงงานแตกต่างกัน ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ประชากรวัยผู้สูงอายุ ขณะเดียวกันสัดส่วนของกำลังแรงงานลดลง การจะใช้ประโยชน์จากการเพิ่มของประชากรหรือกำลังแรงงานลดลง ดังนั้นทิศทางของไทยอยู่ในช่วงการขาดแคลนกำลังคน จึงมีความต้องการแรงงานสูง

2. 5. 4 โครงสร้างของประชากรที่กำลังเปลี่ยนแปลงในกลุ่ม ASEAN จะมีผลต่อความต้องการแรงงานในสาขา หรือกิจกรรมเศรษฐกิจ อาทิ การที่แต่ละประเทศพัฒนามีอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจ จะส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคชนบทไปสู่เมือง ทำให้ความหนาแน่นของประชากรในเมืองจะมีมากกว่าชนบท ส่งผลกระทบให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในชนบทภาคการเกษตร ทำให้ต้องนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทดแทนในภาคเกษตร

3. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาผลกระทบของการค้าแรงงานต่างด้าวต่อความมั่นคงของชาติ ในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง กรณีศึกษา 4 จังหวัดชายแดนกลุ่มน้ำโขง ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ทำให้ทราบว่าประเด็นสาเหตุหลายประการที่ก่อให้เกิดการเข้ามาขายแรงงานของคนต่างด้าวในประเทศไทย เกิดจากปัจจัยแวดล้อมภายในของประเทศไทยเป็นตัวล่อให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาประเทศไทยและยังมีปัจจัยภายในของแรงงานต่างด้าว เช่น ทักษะดี ค่านิยมการเลียนแบบ ซึ่งต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ควรจะไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง คือ นโยบายและแนวทางการดำเนินการในการจัดการปัญหา จะถูกกำหนด โดย

ภาครัฐส่วนกลาง ขาดการมีส่วนร่วมทั้งจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ชุมชนและตัว
แรงงานต่างด้าวเอง เมื่อขาดการมีส่วนร่วมจะทำให้ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการสำรวจจัดทำ
ทะเบียนประวัติต่างๆ นอกจากนั้นกระบวนการสำรวจยังถูกกำหนดอย่างเร่งรัดตายตัวจาก
ส่วนกลาง เช่น ในกรณีการสำรวจเพื่อจัดทำบัตรคนลาวอพยพใช้เวลาเพียงครึ่งวัน ทำให้
เจ้าหน้าที่ต้องทำงานอย่างเร่งรีบ จึงไม่สนใจว่าจะสร้างปัญหาให้กับผู้ตกหล่นจากการสำรวจ
หรือไม่

การไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการสำรวจแรงงานต่างด้าว ทำให้คนลาวอพยพ
และลูกหลานมีสถานะเป็นแรงงานต่างด้าวแทนที่จะมีสถานะเป็นคนลาวอพยพหรือลูกหลาน
ของคนลาวอพยพ ผลก็คือทำให้เกิดความทับซ้อนและความไม่ชัดเจนในสถานะของคน
เหล่านั้นและไม่สอดคล้องกับวิถีปฏิบัติและชีวิตประจำวันของพวกเขา

เนื่องจากส่วนกลางเป็นผู้ผูกขาดการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติต่อแรงงานต่าง
ด้าวทั้งหมด ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับแนวทางการ
ดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว ยิ่งไปกว่านั้นเจ้าหน้าที่บางคนยังมีทัศนคติในเชิง
ลบต่อแรงงานต่างด้าว ทำให้ขาดความเอาใจจริงเอาใจในการที่จะแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว

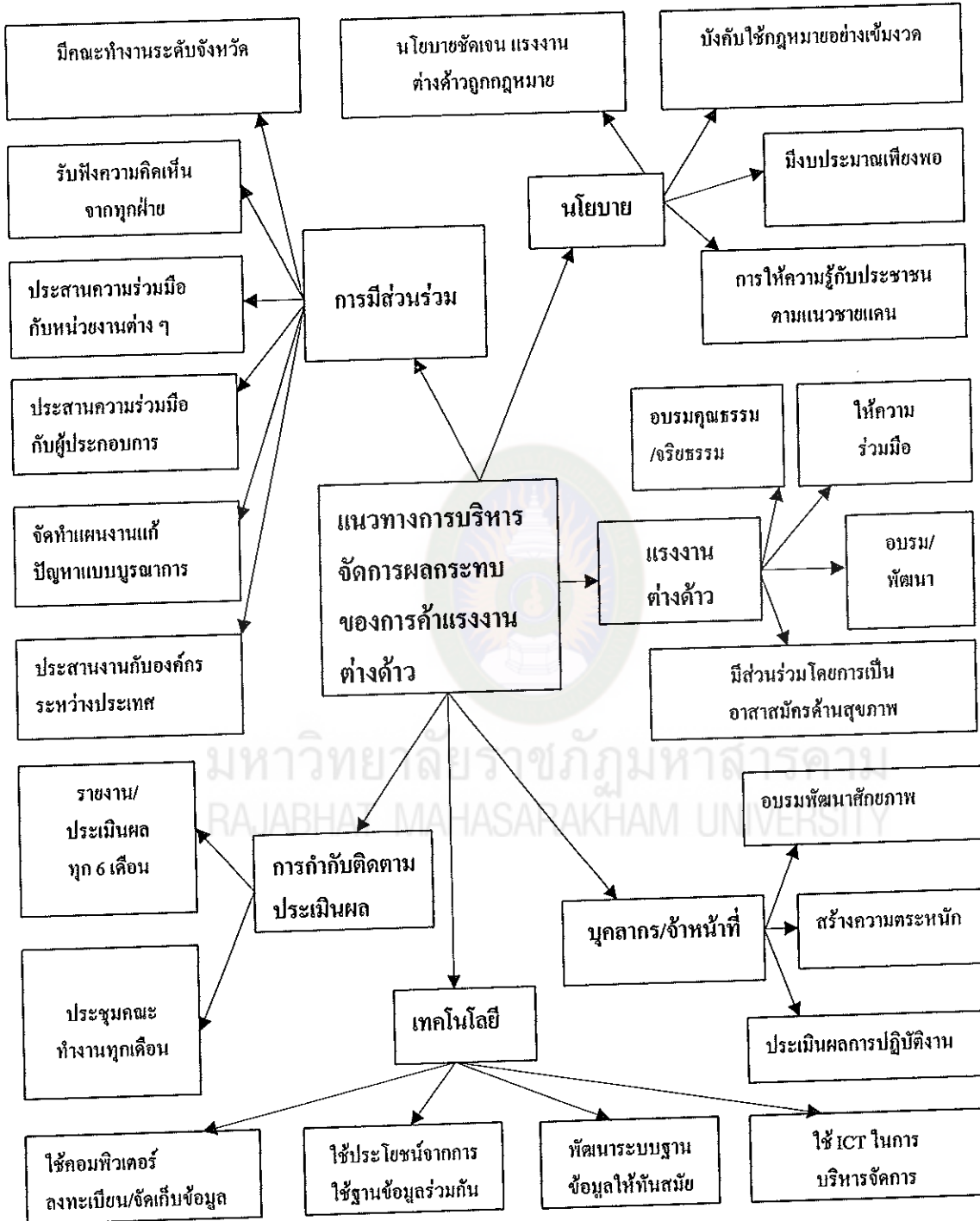
แรงงานต่างด้าวขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะและสิทธิของตน ทำให้ไม่
สามารถเจรจาต่อรองหรือร้องขอให้ทางราชการดำเนินการแก้ไขปัญหาของตนเองตามสิทธิที่
พึงมีได้ วิธีการแก้ปัญหของพวกเขาจึงมักจะเป็นวิธีการที่ไม่เป็นทางการ เช่น การใช้
ความสัมพันธ์ส่วนตัว การติดสินบน ฯลฯ มากกว่าที่จะดำเนินการผ่านกระบวนการของทาง
ราชการ เพื่อให้การกำหนดสถานะของแรงงานต่างด้าวมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและแนว
ปฏิบัติของพวกเขา การบังคับใช้กฎหมายอย่างตายตัวและไม่ยืดหยุ่นและการกำหนดแนว
ปฏิบัติจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียว จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาความทับซ้อน/กำกวมของ
สถานะของแรงงานต่างด้าวได้ ดังนั้น ประเด็นสำคัญ คือ จะทำอย่างไรให้ชุมชนในพื้นที่
ชายแดนที่เป็นพื้นที่ของปัญหาสามารถจัดการกับปัญหานี้ด้วยตนเองได้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทาง
แบบ Bottom-Up คือ ให้ชุมชนซึ่งประกอบด้วยคนในชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่เป็นกลไก
หลักในการแก้ไขปัญหา

ข้อได้เปรียบของการให้ชุมชนในพื้นที่เป็นกลไกหลักในการแก้ไขปัญหา คือ
ชุมชนมีข้อมูลข่าวสารที่ส่วนกลางไม่มี เช่น ชุมชนสามารถระบุตัวแรงงานต่างด้าวและสามารถ
บอกที่มาที่ไป วิถีชีวิตและแนวปฏิบัติของคนเหล่านั้นได้ ในขณะที่ส่วนกลางอาจจะขาดข้อมูล

เหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการแก้ไขปัญหที่เริ่มจากชุมชน จะสามารถแก้ปัญหความล่าช้า และความไม่ชัดเจนของกลไก/แนวทางในการแก้ปัญหที่ผ่านมของส่วนกลางได้ นอกจาก กลไกในระดับพื้นที่แล้ว การที่จะแก้ไขปัญหแรงงานต่างด้าวอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อาจต้องอาศัยองค์การระหว่างประเทศ เช่น อาเซียน ในการเข้ามาดูแลและกำกับทิศทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ บทบาทของ สหภาพยุโรป (EU) ซึ่งประสบความสำเร็จในการเข้าไปจัดการปัญหคนไร้รัฐในประเทศ สมาชิกและทำให้บุคคลเหล่านี้มีความเป็นพลเมืองของยุโรป ดังนั้น การใช้องค์การระหว่าง ประเทศควรได้รับการพิจารณาว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหแรงงานต่างด้าว

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 10 โครงสร้างกลไกแนวทางการบริหารจัดการผลกระทบจากการค้าพลังงานต่างด้าว

จากแผนภูมิที่ 10 อธิบายได้ว่าแนวทางการบริหารจัดการผลกระทบของการค้า
แรงงานต่างด้าว มีองค์ประกอบของการดำเนินการดังนี้

1. นโยบาย ภาครัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง พร้อมกันนี้ต้องทำงานแบบ
เชิงรุกเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้ความรู้กับประชาชนตามแนวชายแดนเรื่องกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
กับแรงงานต่างด้าว กฎหมายการข้ามพรมแดน และภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ
แก่การแก้ปัญหาด้านแรงงานต่างด้าว

2. การมีส่วนร่วม ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง
ท้องถิ่นตามแนวชายแดน ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ต้องมีการประสานงานในการแก้ไขปัญหา
ร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย จัดทำแผนงานแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ และต้องมี
การประสานงานกับองค์กรระหว่างประเทศของแรงงานต่างด้าว เพื่อการแก้ปัญหาและการ
บริหารจัดการร่วมกัน ควรมีคณะทำงานด้านแรงงานต่างด้าวระดับจังหวัด

3. บุคลากร/เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องได้รับการพัฒนามีสำนึกที่ดีและ
เข้าใจต่อภาวะปัญหาที่เกิดขึ้นโดยแท้จริง ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากแรงงานต่างด้าว ควรมีการ
ฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพการทำงานและให้ความรู้แก่บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ
แรงงานต่างด้าวอยู่เป็นประจำ สร้างความตระหนักในหน้าที่ที่รับผิดชอบพร้อมทั้งมีการ
ประเมินผลการทำงานของเจ้าหน้าที่อยู่เสมอ

4. เทคโนโลยี ควรมีการนำระบบ ICT หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการ
ทำงานด้านแรงงานต่างด้าว เช่นการลงทะเบียนเข้า – ออก ประวัติแรงงานต่างด้าว เป็นต้น
โดยเฉพาะทำข้ามประเทศ จุดรวมเรือ และจุดผ่อนปรน ตามหมู่บ้านต่างๆ ตามแนวชายฝั่ง ซึ่ง
จะทำให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบเช็คข้อมูลเข้าออก และข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้
ทันที เป็นการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลร่วมกันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

5. ความร่วมมือจากแรงงานต่างด้าว ควรให้แรงงานต่างด้าวได้มีส่วนร่วมในการ
แก้ปัญหาหรือการบริหารจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยให้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครด้านสุขภาพ
โดยนำมาอบรมพัฒนาให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่
ความรู้ด้านกฎหมายแรงงาน เป็นต้น

6. การกำกับติดตามประเมินผล การทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรมีการ
รายงาน การประเมินผลทุกๆ 6 เดือน และควรมีการประชุมคณะทำงานที่เกี่ยวข้องอยู่เป็น
ประจำอาจจะเดือนละครั้ง เพื่อทราบปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ทัน่วงที

3. 2 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการวิจัยถึงการนำรูปแบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไปใช้ทดลองรูปแบบเพื่อการพัฒนาการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

3.2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กรณีศึกษาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

3.2.3 ควรวิจัยสาเหตุของความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว ที่ยังมีการลักลอบเข้ามาในประเทศไทย

3.2.4 ควรมีการวิจัยการแก้ปัญหาาร่วมกันระหว่างองค์กรระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาหรือการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวเมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคม AEC

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY